

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Pastorale Missionariorvm

Verjuys, Jean-Baptiste

Antverpiæ, 1682

Tractatus Primus. De Missione in communi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41565

M.

Cardinali
oli Borro
estis pe
is, habit
de Cur
actè ob

Gregori
; qui ill
& Pasto
it: Cur
ferè sco
e opera
um no
ligitavi
tum A
ed om
bus qui
olurim
litate
fruer
um, &
litate
ale.

R A C

TRACTATUS PRIMUS.

De Missionariis.

ARTICULUS PRIMUS.

De dignitate Missionis Apostolicae.

NTEQUAM progrediar ad specialem Missionariorum instructionem, operæ pretium erit aliqua de dignitate missionis prælibare? Quæ non potest melius ponderari, quàm ex fine, principio, & ipso usu quo exercetur. Finis est lucrum animarum, principium est fervor charitatis, usus seu exercitium est prædicatio seu doctrina, & Sacramentorum administratio. Quanti faciendum sit lucrum animarum, colligi potest ex pretio, in quo apud Christum Dominum sunt animæ, pro quibus redimendis factus est homo, & quas proprio suo sanguine redemit. Si pretiosus verè sit sanguis Christi, quanto in pretio apud ipsum debet esse anima, pro qua ipse totum usque ad ultimam guttam in cruce effudit? Si apud Patrem æternum infinitæ dignitatis sit unigenitus Filius suus, quantæ apud ipsum sunt animæ pro quibus ipsi non pepercit, sed pro illis omnibus tradidit

eum ? meritò igitur proclamat S. Dionys. c. 3. cæl. Hier. *Divinarum omnium perfectionum divinissima est, Dei cooperatorem esse.* Nullum omnino tempus, non hora, nec momentum fuit quod divinus ille bonus Pastor lucrandis animabus non impendit. Imo hoc opus vocabat cibum suum & potum; quo refici videbatur. Pro quo egregiè perpendit Theophylactus familiarem illam cum Samaritana conversationem, quando totus lassus ex itinere, & quodammodo siti exhaustus in meridie, sedebat supra fontem, Joannis 4. Accedebant discipuli offerentes cibum quem in vicinis locis coëmerant; is qui dixerat mulieri *da mihi bibere*, nolebat à discipulis cibum capere, quo reficeretur: sed ego, inquit, *cibum habeo manducare quem vos nescitis. Meus cibus est ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus*, videlicet salutem animarum. Ideo autem mulierem rogabat ut daret sibi bibere, quia salutem illius animæ sitiebat: *Et quia*, inquit Theophylactus, *sciebat quod Samaritana totam civitatem ad se traheret.* Vocat cibum suum & potum, suave illud cum Samaritana colloquium, ut inde multorum ad se animas attraheret. Nec aliam in cruce, quàm hanc spiritualementem sitim habebat. Magnum igitur & sublime opus est lucrum animarum. Utinam multi veri cooperatores inveniantur, qui nullum bonum tanti faciant quanti vel unius animæ conversionem, nec ullam adeo sentiant

DE MISSIONARIIS. 3

tiant jacturam, quam vel unius animæ per-
versionem.

Secundum pondus dignitatis missionis est
Principium quo dignè debet exerceri; quod
est fervens zelus charitatis. *Zelus enim*, uti
bene describit Doctor Angelicus 1.2.q.28.
a.4. *ex intensione amoris provenit*. Id quod
in igne est fervor, in voluntate est zelus amo-
ris divini. Mittebatur à Domino Jeremias
Propheta c.5. v.14. & ad prædicandum po-
pulo mittebatur: *Ecce ego, inquit Dominus,*
do verba mea in ore tuo in ignem, & populum
istum in ligna, & vorabit eos. Ubi S. Thomas:
Dabo verbis tuis efficaciam, ut quasi ignis com-
burant. Principium igitur fructuosæ missionis
est zelus seu fervor charitatis; qui ipsam te-
pidè exercet, non est verè missus à Domino.
Nullum omnipotenti tale est sacrificium, quale est
zelus animarum. Greg. hom. 12. Ezech. omne
autem sacrificium igne perficiebatur, sic totus
debet divinæ charitatis igne accendi, & accen-
dere; qui vult offerre Deo propriæ & aliarum
animarum sacrificium. Præfert S. Chrysost.
hom. 34. hunc zelum martyrio *Qui, inquit,*
propter utilitatem proximi martyrij occasionem
vel differt, vel etiam omittit, magis probatur
apud Deum. Magna charitas est omnia bona
sua pauperibus erogare, *plus tamen effeceris, in-*
quit iterum Chrysost. hom. 3. in Epist. 1. ad
Cor. si converteris animam.

Tertia dignitas perpendi potest ex ipso hu-
jus

4 TRACTATUS I.

jus muneris exercitio. Quæ actio dignior esse potest, quàm prædicatio verbi Dei, & Sacramentorum administratio? Et hoc in illis locis ubi verbum Dei adeo adulteratur, & Sacramenta quasi pedibus conculantur? Prædicando funguntur Missionarij legatione Dei, unde Apost. 2. Cor. 5. 20 *Pro Christo legatione fungimur*, ubi S. Th *id est, sumus legati Christi*. Legatus autem non suam, sed ejus à quo mittitur, agit personam; nec proprium, sed Domini sui officium exercet.

Ex his aliquod momentum appendi potest dignitatis Apostolicæ missionis, si eo quo oportet modo, & præparatione exerceatur.

ARTICULUS II.

*Quæ præparatio missionem debeat præcedere,
& quomodo exercenda.*

Salvator noster Christus Dominus missionem Apostolicam instituturus, antequam ad illam Apostolos eligeret, pernoctando in oratione seipsum voluit ad dignam electionem præparare. *Factum est autem in illis diebus, exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei. Et cum dies factus esset, vocavit discipulos suos & elegit duodecim ex ipsis.* Luc. 6. v. 12. si per orationem tam prolixam, & vigiliis integræ noctis se disponat æterni Patris Sapientia,

DE MISSIONARIIS. 5

pientia, ut dignos ministros suæ missionis Sanctos Apostolos eligat, quâ non præparatione indigebunt ipsi qui ad Apostolicum istud ministerium destinantur? *Species tibi datur*, inquit S. Ambrosi. super illum locum, *forma præscribitur, quam debeas emulari. Quid enim te pro salute tua (imo & pro salute tot animarum) facere convenit, cum vis aliquod opus pietatis (& præcipuè Apostolicæ missionis) adoriri, quando Christus missurus Apostolos oravit & solus & per totam noctem oravit? Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*, inquit Christus Joannis 20. v. 21. ut scirent à quo, & quâ auctoritate mitterentur; ut autem rectè disponerentur, sequitur: *Hac cùm dixisset insufflavit, & dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum.* Aptè huc faciet pulchra doctrina B. Alberti magni quondam Magistri nostri Angelici Doctoris, in paradiso animæ cap. 26. *Zelus animarum verus & perfectus est quando aliquis sanctis meditationibus, ferventibus desideriis, lachrymis, orationibus, vigiliis, jejniis, prædicationibus, confessionibus, consiliis, doctrinis, atque aliis bonis operibus pro salute animarum laborat. Quanta autem hac gratia sit, sic Beda describit: Quenam gratia sublimior, & Deo gratior esse potest, quàm eorum qui quotidiano exercitio alios ad auctoris gratiam student convertere, & crebrâ animarum fidelium acquisitione gaudium cœlestis patrie semper augere? Et paulò infra: Argumentum*

6 TRACTATUS I.

veri fervoris habet, qui nec vitam propriam, nec corpus curat, ut plures animas Christo lucrifaciat. Hunc zelum David habuit cum dixit:

Quis mihi tribuat ut ego moriar pro te Absalon fili mi, fili mi Absalon? 2. Reg. 18. v. 33. Et Apostolus cum dicit: Ego autem libentissime impendam, & superimpendam ipse pro animabus vestris 2. Cor. 12. v. 15 Et iterum: Quotidie morior propter gloriam vestram fratres, id est, mortis pericula sustineo. 1. Cor. 15 v. 13.

Mittendus erat Moyses ad eruendos filios Israël ex Ægyptiaca captivitate; Quæ & quanta non præcedunt ut ad istam missionem probetur idoneus? Legatur totum caput 3. Exod. Apparet inprimis Dominus in rubo ardenti, quo significabatur zelus ardens in spinis difficultatum. Cavetur Moyfi ne appropiet ad rubum nisi prius soluto calceamento de pedibus, scilicet operibus mortuis ab affectu, ut exponit gloss. interlin. Pro signo legitimæ missionis mandatur Moyfi, ut mittat manum in sinum, quæ apparuit leprosa, quo significabatur cognitio propriæ fragilitatis. Si tot & tantis signis præparari debebat Moyses ad missionem pro redemptione à captivitate corporali ex Ægypto, quanta requiretur dispositio ad missionem pro redemptione animarum à captivitate æternæ damnationis? Cognoscat ergo Missionarius se mitti ad opus maximè arduum, significatum per spinas, sed opus est ut ardeat fervore charitatis inter tot
vepres

I. DE MISSIONARIIS. 7

vepres persecutionum. Solvat calceamenta
 ex pedibus, scilicet ab affectibus passiones, per
 veram mortificationem; imponat manum in
 sinum, & propriam imperfectionem agnos-
 cat, nec præsumat tantum opus aggredi nisi
 suffultus divinâ gratiâ, quæ lepram propriæ
 fragilitatis abstergat. Appositè huc veniet mo-
 dus quo Sanctissimus Pater noster DOMI-
 NICUS verus animarum zelotes, dum ag-
 grederetur missionem contra perversissimos
 hæreticos Albigenes, est usus. Erat in Co-
 mitatu Episcopi Tholosani Fulconis & aliquot
 Abbatum, quos omnes Pontifex ad spiritua-
 lem illam expeditionem destinaverat. Monet
 ipse Fulconem ut Episcopali pompâ abjectâ
 hæreticam superbiam humilitatis exemplo
 expugnet, detrahit sibi calceos, rogat Epis-
 copum ut idem faciat, cæteri Comites imitan-
 tur, & hoc humilitatis cultu per loca devia,
 per spinas & vepres ad locum accedunt, ubi
 cum hæreticis prædicationibus & argumentis
 erat decertandum. Et numquam præclariorem
 rerulère victoriam. Nec mirum, cum enim
 hæreticorum Pater sit superbus Satanas, nulla
 esse possunt efficaciora arma ad ipsos debel-
 landum & confundendum, quàm exercitia
 humilitatis, orationis & cæterarum virtutum.

ARTICULUS III.

An magis requiratur in Missionario doctrina quàm bona vita.

Certum est quod utrumque necessariò requiratur, nec enim proderit doctrina seu magna scientia sine bona vita, nec bona vita sufficiet sine doctrina; Ex utroque enim defectu, magni in Ecclesiam irrepsere errores. Sine virtute enim evanescit doctrina. Et hoc est quod in antiquis Philosophis Apostolus improbabat Rom 1. v. 21. *Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum, dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt.* Et inde dicit provenisse idololatriam, & alia gravissima peccata. Unde etiam ortæ sunt omnes ferè hæreses, ex superba elatione, & inflante scientia. Hugo Card. ad illa verba Apostoli 1. Cor. 8. v. 1. *Scientia inflat, charitas ædificat.* Profert S. Bernard ubi dicit: *Cibus indigestus corpus corrumpit, & inflatum hydropicum facit, si digestus fuerit, nutrit; ita scientia stomacho animæ ingesta si non fuerit igne charitatis decocta, malos humores generat.* Isti sunt illi mali humores errorum & hæresum, qui tot Regna & Provincias, etiam hoc nostro

DE MISSIONARIIS. 9

I. nostro sæculo infecerunt. Defectus etiam scientiæ & doctrinæ non rarò nocuit Ecclesiæ, maximè dum illi qui alios debent erudire, rudes sunt & ignorantes, qui simplicitate suâ vel novos errores inexercitato suo ingenio excogitant: aut non habentes capacitatem ut hæreticorum arrogantia resistant, à veritate auditum avertunt. Utrumque igitur Apostolico operario est necessarium, multò magis tamen bona vita quàm doctrina. Testante Christo Domino Matth. 5. v. 19. *Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis, minimus vocabitur in regno cælorum, qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno Cælorum.* Sapientes sunt sal terræ, sed si sal per defectum charitatis evanuerit, in quo salietur? ad nihil valet ultra, nisi ut mittatur foras & conculcetur ab hominibus. Mellifluus Bernardus agens de Præcurfore Domini, misso ut ipsi viam præpararet, sic loquitur serm. de Nativ. S. Joannis Bap. *Ille erat lucerna ardens & lucens: Est enim tantum lucere vanum, tantum ardere parum, ardere & lacere perfectum.* Et serm. 4. de verbis Isaïæ: *Vt quid tu qui mane oriebaris Lucifer in veritate non stetiisti, nisi quia Seraphim non fuisti? habuisti lucem, sed ardorem non habuisti, melius esset si ignifer magis esses, quàm Lucifer.* Idem dici potest illis qui vanè de sua scientia glorientes, ardent ut vanè luceant, & virtutem negligentes, non lucent ut ardeant. Ad hoc nostrum
proprio-

propositum faciet id quod in Concilio Niceno factum refert Baronius & Spondanus ad an. 325. Quod cum in illo Concilio de fide ageretur cum argutissimo quodam Philosopho, qui licet à cæteris dicti Concilij Patribus abundè convinceretur, vanis tamen effugiis humanarum rationum inaniter se ut victorem jactabat, nolens perversum suum judicium in obsequium fidei captivare; Sanctus Episcopus Spiridion vir nullius eminentis doctrinæ, sed sinceræ fidei principiis innixus, inter reliquos Concilij Patres assurgens, simplicissimæ Symboli fidei confessione Philosophicas illas argutias adeo efficaciter confudit, ut præsumptuosus ille arguator Sanctæ fidei manus daret, & se sanctæ simplicitati Spiridionis Episcopi victum submitteret.

Necessaria est igitur scientia pro animarum ad fidem conversione, magis tamen vitæ bonitas, sine qua quæcumque humana doctrina nihil omnino proderit ad salutem. Ac proinde potius eligendi sunt ad missionem qui sunt bonæ vitæ, quàm qui videntur esse magnæ doctrinæ sicut Christus infirma mundi elegit, scilicet Apostolos piscatores.

I. DE MISSIONARIIS. II

ARTICULUS IV.

*De recta intentione & fine hujus
functionis.*

DE hac materia aptissimè prosequitur
B. Albertus Magnus loco supra-citato
in Paradiso animæ : *Argumentum falsi fervoris
habet qui de spiritualibus operibus magis sollici-
tus est pro muneribus , quàm pro animabus. Et
qui amplius laborat pro amicitia hominum , vel
favore , quàm pro eorum sanctitate & perfectione.
Talis non potest dicere cum Apostolo , non quaero
quæ vestra sunt , sed vos , 2. Cor. 12. v. 14 Notan-
dum autem quod ubicumque duo movent ad
aliquod opus , scilicet Deus & aliquid aliud ,
difficulter cognoscitur quid plus moveat ; verbi
gratiâ , aliquem movet ad audiendas confessiones ,
vel ad aliquod spirituale , salus animarum , &
spes lucri , vel favor , vel placentia , vel libertas ,
vel aliqua alia delectatio , hîc difficulter discer-
nitur quid istorum magis afficiat animum labo-
rantis , & operantis. Attamen evidens argumen-
tum est quod aliquid prædictorum magis moveat ,
quàm Deus vel animarum salus : cum audit
quis libentius divites , nobiles , juvenes & formo-
sos quàm pauperes , ignobiles , senes & deformes.
Et cum sepius & diutiùs delectatur esse cum
ipsis , quàm cum illis , & fortè cum minori fru-
ctu,*

Etu, cum tamen illi tam sanctas conscientias ha-
 beant, quam isti, vel sanctiores: & tantum vel
 amplius obediant consiliis quam isti, & tantum
 vel plus studeant perfectioni quam isti, & tantum
 vel plus placeant Deo quam isti, teste Iacobo 2.
 v. 5. Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo,
 divites in fide & heredes regni, quod repromisit
 Deus diligentibus se? Vos autem exhonorastis
 pauperem: Scilicet ipsum non curantes, in quibus
 tamen Christus maximè honoratur. Hęc Alber-
 tus. Quod etiam confirmari potest ex illis
 signis quę Christus Dominus dari curavit Jo-
 anni Præcursori suo, qui ad eum miserat dis-
 cipulos, ut inquirerent, an ipse esset qui ven-
 turus erat, scilicet Messias *Ite annuntiate Ioan-
 ni qua vidistis: cæci vident, claudi ambulant,
 leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui re-
 surgunt.* Et tandem id quod ad rem nostram
 facit: *Pauperes evangelizantur* Matth. 11. v. 5.
 Imo Luc. 4. v. 18. refertur ad Christum Salva-
 torem illud Isaiaë 61. v. 1. *Evangelizare pau-
 peribus misit me.* Tanti est pauperibus & non
 tantum divitibus prædicare, ut meritò inter
 signa reputetur, quibus Adventus Salvatoris
 innotuit, & quod hic proprius finis fuerit mis-
 sionis suæ quâ à Patre missus est in terram,
 pauperibus evangelizare. Ideo autem majus
 quid est & laudabilius pauperibus prædicare
 quam divitibus, quia à pauperibus nihil nisi lu-
 crum animarum sperandum est, quod solùm
 debet ab Evangelico Missionario intendi. Non
 pro-

DE MISSIONARIIS. 13

prohibetur autem etiam divitibus prædicare, sed cavetur ne temporale lucrum intendatur. Et hoc est quod S. Apostolus Petrus omnes monet Pastores 1. Pet. 5. v. 2. *Pascite qui in vobis est grægem Dei, providentes non coactè, sed spontaneè secundum Deum, neque turpis lucri gratiâ.* Missurus Dominus primum inter Prophetas Isaiam, postquam ipsius labia per unum de Seraphim ignito calculo sumpto ex igne altaris purgari fecerat, ut ulterius mittendæ aptitudo probaretur, quem, inquit, *mittam & quis ibit nobis?* Respondit autem Propheta: *Ecce ego, mitte me.* Quem locum exponens Angelicus Doctor, *nobis, inquit, acquisitivè sumitur, quasi diceretur: quis ibit ut non querat vanum honorem aut lucrum, sed nobis? Omnes enim, inquit Apostolus Philip. 2. v. 21. Quæ sua sunt quarunt, non quæ sunt Iesu Christi cujus sunt animæ; ad quas lucrandas & in fide fovendas, Missionarij mittuntur.*

ARTICULUS V.

De Eleëmofynis quibus Missionarij sustentantur.

IN præcedenti Articulo avaritiam damnavimus & turpe lucrum, neutiquam tamen eleëmofynas fidelium, quibus Pastores, & operarii

14 TRACTATUS I.

operarii in vinea Domini alantur; illas enim ipse Salvator noster Apostolis quos mittebat concessit Luc. 10. v. 7. *Dignus est enim operarius mercede sua.* Prohibuerat quidem ipsis portare peram aut sacculum, sed hoc ideo quia volebat eis per eleemosynas providere de necessariis quod expresse inde infert S. Greg. Rom. 17. *Qui peram & sacculum portare prohibuit, sumptus & alimenta ex predicatione concedit, dignum est enim ut ab eis terrena stipendia consequamur, quibus patrie caelestis premia offerimus.* Et Aug. lib. 2. de consensu Evang. cap. 30. *Satis ostendit cur eos hac possidere ac ferre noluerit; non quod necessaria non sint sustentationi hujus vite, sed quia sic eos mittebat, ut eis hac deberi demonstraret ab illis ipsis quibus Evangelium credentibus annuntiarent, tamquam stipendia militantibus, tamquam fructum vineae plantatoribus, tamquam lac gregis Pastoribus.* Unde Paulus dicit 1. Cor. 9. v. 7. & sequentibus. *Quis militat suis stipendiis unquam? quis plantat vineam & de fructu ejus non edit? quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? numquid secundum hominem hac dico? an & lex hac non dicit? Scriptum est enim in lege Moysi: non alligabis os bovi trituranti Numquid de bobus cura est Deo? an non propter nos hoc dicit? Et infra Si nos vobis spiritualia seminamus; magnum est si nos carnalia vestra metamus? nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quae de sacrario sunt, edunt?*

¶

¶ qui altari deserviunt, cum altari participant?
ita ¶ Dominus ordinavit iis qui Evangelium
annuntiant, de Evangelio vivere.

Inquiri autem hinc potest quid fieri debeat
de superfluis quæ ex eleemosynis recipiuntur,
& quæ propriæ sustentationi non sunt ne-
cessaria. Utrum ex his coacervare sibi possint
thesauros? an prodigè ultra necessitatem
expendere? Pro cuius resolutione supponen-
dum est, multa in illis locis esse necessaria
præter victum, & amictum, debitam sup-
pellectilem, famularum domus conductionem,
& alias expensas tam publicè quàm secretò
faciendas Reservari ergo possunt quæ præsentì
necessitati quidem videntur superflua, prævi-
dentur tamen fore aliquando necessaria, nec
sine fidelium gravamine tunc possent acquiri.
Cavendum tamen ne sub hoc pallio latitet
avaritia, & insatiata habendi concupiscentia.
Vituperandum omnino est, illa quæ ex
eleemosynis pro necessitate verè sunt super-
flua, superfluis usibus impendere, uti con-
viviis, quæ etiam apud Episcopos debent esse
frugalia, pretiosæ suppellectili, vestibus sump-
tuosis, numerosæ Bibliothecæ, quam curio-
sitas potius adornat, quàm discendi deside-
rium. Imo nec laudari aliquando potest ex
illis pretiosa ornamenta Ecclesiæ conficere.
Quæ ex eleemosynis Missionario sunt super-
flua, pauperibus fidelibus sunt necessaria,
Quæ necessitas in illis locis ex hoc major est,
quod

quod sæpè , ut habeant unde vivant , ad hæreticos declinent , & sic non tantùm paupertatem corporalem , sed & spiritualem incurrant. Interdum etiam , imò & sæpè sæpius aliqui ad fidem Catholicam redirent , si haberent unde viverent. Illis & similibus usibus impendenda sunt illa quæ Missionariis sunt superflua. Si de superfluis suis quicumque dives dare debet eleëmofynas , saltem in gravi necessitate ; quanto magis Ecclesiastici operarii missi pro lucro animarum , quando ipse vel in periculo sunt ut perdantur , vel in spe ut convertantur , dummodo quod ipsis necessarium est erogetur. Cogitent se non est Dominos , sed dispensatores : imitentur Evangelicum negotiatorem quærentem bonas margaritas : *Inventâ autem unâ abiit , & vendidit omnia quæ habuit & emit eam.* Matth 13. v. 45. Nulla tam pretiosa margarita quàm anima. Missionarii verò spirituales negotiatores sunt , si igitur mittantur , ut animas quærant , inventas emant , seu potius redimant , etiam impendendo ea quæ ipsis debent pro minimo æstimari , bona temporalia quæ suæ necessitati superfluunt. Eapropter nuper à Sanctissimo Domino Alexandro VII moderno Pontifice mandatum fuit ad petitionem S. Congreg. de Propag fide die 1. Octob. 1663. ne legata , eleëmofynæ , oblationes & cætera hujusmodi cujuscumque valoris , ex missione extrahantur , sed impendantur , primò quidem
in

in beneficium & manutentionem ac necessarium usum missionis : deinde in pauperum Catholicorum auxilium & sublevamen erogentur. Unde fit ut Missionarii omnes possint & debeant superflua sua in tales pauperes, necessitatem habentes, distribuere, & per hoc vacillantes confirmare, & aberrantes allicere.

ARTICULUS VI.

*Bonis exemplis edificari debent tam fideles
quàm infideles.*

Olim Apostoli & primitivi ipsorum successores miraculis se probabant, tamquam veros Apostolici muneris ministros : quibus infideles excitabantur, ut ipsorum verbis crederent, miraculis bona & sancta vita accedebat. Modò verò cùm miracula desint, vita exemplaris id præstare debet quod per miracula fiebat Cum Moyses adferret populo legem quam in monte acceperat à Domino, resplendebat facies ejus luminosis radiis, ut sic efficacius mentes audientium legem illuminaret. Tale lumen voluit Dominus resplendere in moribus discipulorum suorum Mat. 5. v. 16. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem*

us-

vestrum qui in caelis est. Ubi S. Thomas : In-
 format eos quoad modum docendi , unde dicit ,
 luceat lux vestra , id est doctrina. Secunda
 quoad manifestata doctrina per opera bona con-
 firmationem. Vnde subdit : ut videant opera
 vestra bona. Glos Opera requiro , ut videantur
 & sic doctrina confirmetur. Iac. 2. v. 12. Si
 loquimini & sic facite. Chrysostr. nomen Dei per
 eos blasphematur qui non faciunt quod docent.
 Et postea adducit S. Bernardum dicentem
 Lingua magniloqua & manus otiosa ; doctrina
 lucida , & vita tenebrosa , est monstruosa.

Pulchrè ad hoc S Gregor. par. 3. Cura
 Past. cap. 6. agens de opere Prædicationis &
 voce , sic ait : Prædicator quisque plus actibus
 quàm vocibus insonet , & bene vivendo vestigia
 sequacibus imprimat , ut potius agendo , quàm
 loquendo quo gradiatur ostendat. Quia & Gallus
 quem pro exprimenda boni Prædicatoris specie in
 locutione sua Dominus assumit , cum jam edere
 cantus parat , prius alas excutit , & semetipsum
 feriens vigilantior reddat. Quia nimirum
 necesse est , ut hi qui verbo Sanctæ Prædicationis
 monent , prius studio bonæ actionis evigilent , ne in
 semetipsis torpentes opere , alios excitent voce.
 Prius se per sublimia facta excutiant & tunc ad
 bene vivendum alios sollicitos reddant. Prius
 cogitationum alis semetipsos feriant , quidquid
 in se inutiliter torpet , sollicitâ investigatione
 deprehendant , distractâ animadversione corri-
 gant , & tunc demum aliorum vitam loquendo
 com-

I. DE MISSIONARIIS. 19

componant. Prius punire propria fletibus curent,
& tunc quæ aliorum punienda sunt denuntient,
& antequam verba exhortationis insonent, omne
quod locuturi sunt operibus clament. sic Greg.

Idem hom. 17 in Luc. c. 10. sic ad propo-
firum loquitur; Tunc verè aliis recta pradi-
camus, si dicta rebus & exemplis ostendimus.

Nullum puto fratres charissimi ab aliis majus
præjudicium, quàm à Sacerdotibus tolerat Deus:
quando eos quos ad correctionem aliorum posuit,
dare de se exempla pravitatis cernit, quando
ipsi peccamus qui compescere peccata debuimus:

3. Cura nulla animarum lucra quarimus, ad nostram
quotidie studia vacamus, terrena concupiscimus,
humanam gloriam intentam mente captamus,
&c. Si lumen quod in similibus animarum

curam habentibus tenebræ sint, ipsæ tenebræ
simplicium hominum qui erudiendi sunt,

quantæ erunt? contra similes Apostolus
invehitur Rom. 2 v. 21. Qui ergo alium doces,
te ipsum non doces? qui prædicas non furandum

furaris. Et ibidem v. 3. Existimas autem hoc
ô homo qui iudicas eos qui talia agunt & facis
ea, quia tu effugies iudicium Dei? Terribilis

planè est sententia, & omnibus formidanda,
ne dum mittuntur ad lucrum animarum, illas
perdant potius pravis exemplis, quàm lucren-
tur.

Cavenda sunt autem præ aliis scandala con-
tra castitatem, propter pericula & occasiones
quibus in illis locis implicantur. Habitant

B

quo.

quodammodo soli, & sine testibus cum mulieribus conversantur, & hoc in sæculari veste, unde planè mirum hæreticis videtur quod in tot occasionibus se contineant: dicente d. suo tempore Petro Apost. 1. Pet. 4. v. 4. *quo admirantur non concurrentibus vobis eandem luxuria confusionem.* Quod merito dici potest in nostris missionibus, propter hæreticos adeo concupiscentia carnis devotos, ut sibi persuadere vix valeant, quod Sacerdotes & Religiosi continentiam observent quam promittunt. Vitanda sunt igitur officiosa. In Con. Nicæno Can. 3. sic habetur: *Omnibus modis interdixit Sancta Synodus neque Episcopo, neque Presbytero, neque Diacono neque ulli Clericorum omnino licere habere secum mulierem extraneam, nisi fortè mater, aut soror, aut avia, aut amita vel matertera sit.* In his namque solis personis & harum similibus omnis qua ex mulieribus est suspicio declinetur. Qui autem præter hac agit, periclitatur in Clero. Idem cavetur in Conc. Eliberit. cap. 27. Imo S. August. ne quidem propriam sororem sibi cohabitare sinebat. Cavendum est planè maximè in illis partibus ab omni spectu mali. Et hoc præcipuè in audiendis confessionibus, circa quas S. Carolus Borromæus salutare planè suis Pastoribus regulas præscripsit, videlicet ne usquam nisi in Ecclesiis confessiones audirent, maximè fœminarum & non nisi cum stola, numquam verò in ipsarum

farum domibus, nisi dum per infirmitatem id aliter fieri non posset, & tunc quidem aperto ostio cubiculi Optandum ut idem in missionibus ubi periculum majus est, & teneriores conscientiae ad scandalum, exactè observaretur, & caveretur ab omnibus quibus proximus scandalizatur.

ARTICULUS VII.

De scientia requisita in Missionario.

Magnus ille & sanctitate & doctrinâ Papa Gregorius, proficuum illum suum tractatum de cura Pastoralis sic exorditur: *Nulla ars doceri praesumitur, nisi intentâ prius meditatione discatur. Ab imperitiis ergo magisterium Pastorale suscipitur in magna temeritate, quoniam ars est artium regimen animarum. Quis autem cogitationum vulnera occultiora esse nesciat vulneribus viscerum? Et tamen saepè qui nequaquam spiritualia praecepta cognoverunt, cordis se medicos profiteri non metuunt: dum qui pigmentorum vim nesciunt, videri medici carnis erubescunt. Et infra: Pastorum imperitia voce veritatis increpatur cum per Prophetam dicitur Isai. 56. v. 11. Ipsi Pastores ignoraverunt intelligentiam.*

Et S. Hieron. in Aggeum Proph. Considera Sacerdotum esse officium de lege interrogato respondere: si Sacerdos est, sciat legem Domini, si ignorat legem Domini, ipse se arguit non esse Sacerdotem Domini. Sacerdotis enim est scire legem Domini, & ad interrogationem respondere de lege.

Hinc namque, inquit ubi supra S. Gregorius in Evangelio per semetipsum veritas dicit: Si cecus ceco ducatum praestet, ambo in foveam cadunt Matth. 15 v. 14.

Ut autem ad particularia descendamus, praemittamus ea quae S. Thomas in ministris Ecclesiae requirit quoad scientiam credendorum 2. 2. q. 2. a. 6. inquirens utrum omnes aequaliter teneantur ad habendam fidem explicitam, sic respondet: *Explicatio credendorum fit per revelationem divinam. Credibilia enim naturalium rationem excedunt. Revelatio autem divina ordine quodam ad inferiores pervenit per superiores, sicut ad homines per Angelos, & ad inferiores Angelos per superiores, ut patet per Dion. de cal. Hier. Et ideo pari ratione explicatio fidei oportet ut perveniat ad inferiores homines per majores, & ideo sicut superiores Angeli qui inferiores illuminant, habent pleniorum notitiam de rebus divinis quam inferiores, ut dicit Dion. c. 12. cal. Hier. ita etiam superiores homines ad quos pertinet alios erudire, tenentur habere pleniorum notitium de credendis, & magis explicitè credere. Quae doctrina aptissimè con-*
venit

I. DE MISSIONARIIS. 23

venit Missionariis & aliis Pastoribus: ipsi enim in suis muniis consentur superiores esse, ut fideles instruant, & hæreticos convincendo convertant: exercent etiam officium Angelorum, sicut enim Angeli mittuntur & à missione seu nuntiando Angeli nominantur, ita & operarii missionis sunt quodammodo Angeli, missi ut alios in fide & moribus illuminent, ac proinde opus est ut prius in se lumen habeant & scientia polleant, quàm in alios derivent.

Illuminare autem debent alios. Primò in Sacra Scriptura; cùm enim agant apud hæreticos, qui omnes suas controversias ad purum Dei verbum remittunt, textum passim falsificant, & sensum ad suos errores detorquent, necessarium prorsus est, ut fidelium in illis locis instructores in Sacris Bibliis perfectè sint eruditi. Tum etiam quia teste Apostolo 2. Tim. 3. v. 16. *Omnis Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia, ut perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus.*

Secundò debent versatissimi esse in controversiis fidei, ut doceant gregem sibi commissum dignoscere bona pascua à malis, & distinguere verum alimentum à veneno. Hier. 15. v. 19. *Si separaveris pretiosum à vili, quasi os meum eris,* Tum etiam ut parati sint satisfactionem dare in materia fidei omni poscenti,

ut requiritur 1. Pet. 3. v. 15. Imo & arguere sic exigente necessitate, ipsos hæreticos, ut monet Apostolus Titum cap. 1. v. 9. quale oporteat esse Episcopum, videlicet *amplectentem eum qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere.* Tamen enim, uti infra dicitur, non facile debeat Missionarius suscipere disputationem cum hæreticis, paratus tamen esse debet, cum per eorum insultus, & ipsius taciturnitatem negotium fidei defensionem exiget. Præterea si aliquis malè ab hæreticis imbutus instructionem petit, & ipsorum argumenta, quæ sæpè multis technis involvuntur, dissolvenda expeditus debet esse Missionis minister, & sufficientem habere scientiam, ut talem in fide instruat, instructum confirmet, & vacillantem confortet, extricando ab apparentibus nodis quibus à veritatis semita detinebatur. Ne & talibus contingat illa civitatis Hierusalem infelicitas: *Parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.* Thren. 4. v. 4.

Tertiò. habere debent scientiam eorum quæ ad integritatem & usum Sacramentorum requiruntur, ne ex defectu talis scientiæ indèbitè, fortè etiam invalidè Sacramenta ministrantur. Maximè verò quoad Sacramenta Pastoralia dum facultatem habent illa ministrandi. Et hoc non solùm quoad materiam, formam, & ceremonias requisitas, sed etiam quoad

arguere
cos, ut
qualem
t ample
st, fide
i in do
arguere
on facile
ationem
et, cum
nitatem
raterea
instru-
, quæ
iffolvi;
er, &
lem in
vacil-
entibus
ebatur.
erusa-
m, &

quoad significationem rituum, qui in illorum administratione exercentur, ne mortuo modo conferantur, & sic magis hæreticis ludibrio exponantur.

Quartò. Requiritur scientia præceptorum Dei & Ecclesiæ, quæ in ore Pastorum quodammodo masticari debent, ut congruè parvulis in fide ingerantur, & cum fructu addiscant; retineant & observent. Pro quo oportet exactè pervolvere casus conscientiæ, & totius moralis Theologiæ sanas & securas resolutiones, ne ex defectu talis scientiæ populus in multis à rectè operando aberret; & licet per ignorantiam excusetur, Pastores & Missionarii peccata populi comedant, & aliorum iudicium & fortè condemnationem in se convertant.

Quintò. Tandem scire debent, & se exercere in doctrina mystica circa virtutes, & vitia, orationem, meditationem, modum se mortificandi & tendendi ad perfectionem. Illa enim etiam spectant ad pascua spiritualia; ut animæ ad vitæ perfectionem promoveantur.

ARTICULUS VIII.

Docere debent sententias tutiores non laxiores.

T Ametsi utrobique periculosa sit novarum opinionum laxitas & quidquid sentiendi libertas,

libertas, ex qua tota ferè moralis doctrina
 & fidelium mores depravantur: in partibus
 missionis omnino cavenda est; quia non parva
 materia scandali est tam vacillantibus Catho-
 licis, quàm obstinatis hæreticis, dum Ec-
 clesiastica præcepta, imo & aliquando divina
 patiuntur tot novarum opinionum probabili-
 tates, ut vix unquam desit pallium, quo eorum
 transgressio non tegatur. Ipsi hæretici in suis
 à se institutis observantiis, omni rigore co-
 guntur obedire, ita ut in hoc verum sit illud
 Luc. 16. v. 8. *Filij hujus sæculi prudentiores*
filiis lucis in generatione sua sunt. Dum jeju-
 nant usque ad vesperam jejunium producunt;
 dum publicæ orationes indicuntur, nemini
 se subtrahere permittitur, obserantur officinæ,
 portæ civitatis clauduntur, & toto ferè die
 in Ecclesiis psallendo aut orando commoran-
 tur; Dominicis item diebus tempore sui in
 Ecclesiis exercitii, nemo in tabernis, nemo
 in plateis, nec ipsi quidem pueri audent com-
 parere. Dum Calvinistica cæna præparatur,
 ad illam pridè imo aliquot ante diebus, de
 digna sumptione admonentur; dissidia &
 inimiciæ, si quæ habentur, componuntur.
 In contribuendis eleëmofynis pro Sectæ suæ
 (ut vocant) fratribus suis, seu membris tanta
 est largitas, ut vix sit inter illos qui verè neces-
 sariis indigeat. Quæ omnia mirè simplicium
 mentes alliciunt, respicientium ad corticem
 tantum externæ alicujus observantiæ, & non
 ad

ad medullam veræ fidei. Ex aduerso verò nihil adeo Catholicorum tepidorum animos debilitat, quàm blanda nimis observantiæ præceptorum indulgentia, quâ vix quidquam non licere præsumitur, & pro libitu præcepta interpretandi libertas conceditur. Sacramentum Pœnitentiæ quod vel solum deberet peccantium vulnera curare, adeo jam apud plerosque viluit, ut ipsis potius liberius peccandi occasionem præbeat, quàm remedium. Vix audet Sacerdos pœnitentes corripere, acriores pœnitentias injungere, salutarem dolorem exigere: omnia tamquam levia, tamquam secunda, tamquam tuta, quia probabilia sunt, permittuntur. Non valent tam blandè corporalia sibi vulnera curare, ne aliquando non satis expressa sanies, majori malo intus putrescat. A jejuniis levissima debilitas eximit, ab audiendo Sacro minima indispositio, aut parvus labor subeundus. A dandis eleëmofynis, quævis excusat apparens necessitas; Et ne singula referam; arcta via & angusta porta quæ ad vitam ducit occluditur, & lata porta, & spatiosa via ab indulgentioribus animarum ductoribus aperitur. Et dum miseris Catholicis (ut dicunt) in illis persecutionibus fingunt consolationem, adulando laxioribus suis opinionibus, inquietos reddunt (si timoratae sint conscientiae:) dum nec sibi tantum audens abblandiri, aut si liberioris sint animi, hoc apud ipsos efficitur ut præcepta parvipendere.

incipiant, & dum leviter metam excedere permittitur, pleno cursu transgrediantur.

Ezech. 13. v. 18. *Consuunt pulvillos blandioris indulgentiæ, sub omni cubito manus scilicet operis, & faciunt cervicalia probabili securitatis sub capite universe atatis ad captendas animas adulatoriis suis opinionibus.* Super quem locum noster Hugo Cardinalis. *Hic contra molles & effeminatos Sacerdotes, qui alii decipiunt adulationibus. Pulvillus siquidem fit ut super illum molliter quiescat, ps. 9. laudatus peccator in desideriis anima sua, & iniquus benedicitur. Isti sunt caupones Diaboli Isai. 1. Caupones tui miscent aquam vino; & ps. 54. Molliti sunt sermones suos super oleum, & ipsi sunt jacula Matth. 8. sequere me & dimittite mortuos sepelire mortuos suos. Ibi dicit Gregorius mortuus mortuum sepelit cum peccator peccatorem aggere adulationis premit Isai. 3. Populus meus, qui te beatum dicunt ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant. Prosequitur Propheta: Vivificabant animas eorum, & violabant me ad populum meum. Ubi iterum Hugo: Vivificabant, id est, vitam eis promittebant, & violabant, &c. quia eis impunitatem promittentes, justitiam à me excludebant. Vitanda est igitur ab omnibus doctrinæ novitas, quod Apostolus multum inculcabat primis Episcopis Timotheo & Tito: huic quidem Tit. 2. v. 1. *Tu autem loquere quæ decent sanam doctrinam, & v. 8. verbum sanum irreprehensibile.**

Illi

Illi verò Tim. 1 v. 13. *formam habe sanorum verborum*. Illa sola doctrina sana est, & verbum sanum, quod adfert sanitatem; & unde nemo infirmatur, nec in fide nec in moribus.

ARTICULUS IX.

Qualiter debeant populo prædicare.

Concilium Trid. sess. 5. c. 2 verbi Dei Concionatores sic admonet: *Plebes sibi commissas pro sua & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo qua scire omnibus necessarium est ad salutem, annuntiandeq; eis cum brevitate & facilitate sermonis, vitia qua eos declinare, & virtutes quas sectari oporteat, ut pœnam eternam evadere, & caelestem gloriam consequi valeant.*

Primò. Requiritur ut se accommodent capacitati plebis erudiendæ, sic Apostolus 1. Cor. 3. v. 2. *Tamquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam; nondum enim poteratis.* Abstinentum ergo à subtilibus conceptibus qui non ædificant, nec prodesse possunt rudi populo, qui eruditione indiget. S. Thomas in Cant. c. 4. v. 2. exponens verba sponsi cælestis quibus pulchritudinem sponsæ suæ Ecclesiæ describit, accedens ad id, quod ibi habetur de dentibus, *Dentes tui sicut greges*

tonsarum, dicit: *Per dentes Ecclesia doctorum seu in
sive Prædicatores figurantur, dentibus enim tur to
cibus commolimus, & masticamus. Et bene cinæ
dentibus conformantur, quia spirituales cibi Moy
quos simplices capere nequeunt, ipsi quodammodo pieba
exponendo comminuunt. Clarè igitur & planè Prop
verbis proponenda sunt fidelibus quæ sciri Dom
debent, ita ut aliter prædicetur coram magi tuam
intelligentibus, qui solidum cibum perspi domu
caciore intellectu possunt per se digerere; aliter nihil
rudioribus, quibus masticari quodammodo sunt p
debent mysteria, quæ non tam facilè possunt ip
capere. Et quia vix fieri potest ut omnes pari letha
intellectu polleant, qui simul ad audiendum abbla
verbum Dei conveniunt, ita modus dicendi rem,
aptandus est ut omnes fructum percipiant. temp
2. Requirit S. Conc. ut non multis verborum Senec
illecebris utantur: *Sed annuntiando eis cum sint. I
brevitate & facilitate sermonis; de quo pulchre ostend
Chrysoft. serm. 18. Si quid spiritualis intelli sed sa
gentia lateat, scire volumus; verborum flosculos oblect
non queramus. Qui maturitatis fructus querit, absti
despicit amœna camporum; viola, rosa, lilia, debes
narcissus, grati flores, sed gratior panis. Quod Tant
est odor naribus, hoc est auribus sermonis ornatus; medic
quod dat panis vita, hoc scientia dat salutem. gaud
Seponenda est ergo eloquentia voluptas, quando Te
scientia reposcitur fortitudo. Verè fortiter agen cant
dum est contra peccatores, non fistulâ quæ dicen
magis sopire potest quàm à somno excitare; poti
voce magnâ clamandum est, ut quatrivanus quàm
seu**

doctor seu inveteratus peccator excitetur. Audiebantur tonitrua, micabant fulgura, clangor buccinae vehementius perstrepebat, quando Moyses in monte Sinai legem Domini accipiebat Exod. 19. v. 16. dum mitteretur Isaias Propheta ad prædicandum: *Clama*, inquit Dominus, *ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum.* In sonitu tubæ nihil dulce est, quod blandiatur; deterrendi sunt peccatores ut peccata displiceant, non ut ipsis eloquentia placeat Prædicatoris. Qui lethargo laborat, aut peste, nolit sibi medicum abblandientem, sed urentem, secantem, vellentem, ut à somno excitetur, aut malum in tempore præscindatur. Appositè hoc deducit Seneca Epist. 75. *Nec delectent verba, sed profint. Eloquentia sit talis, ut res potius quàm se ostendat. Non quarit ager medicum eloquentem, sed sanantem. Quid aures meas scalpis? quid oblectas? Aliud agitur: urendus, secandus, abstinendus sum; ad hæc adhibitus es, curare debes morbum veterem, gravem, publicum. Tantum negotii habes, quantum in pestilentia medicus. Circa verba occupatus es? Iam dudum gaude, si sufficis rebus.*

Tertiò, mandat Concilium ut plebes pascant *salutaribus verbis.* Hic breviter aliquid dicendum est de illis Concionatoribus, qui potius ludicris suis verbis histriones agunt, quàm divini verbi præcones; non potest ma-

jor rei tam sanctæ fieri irreverentia ; non potest magis verbum Dei profanari. Cogitent se ministros esse sapientiæ æterni Patris, Legatos Regis Regum, & verbi Divini disseminatores. Non projiciant in ventum vanitatem illud tam pretiosum semen, quod non nisi in mundo corde, seu terra bona fructificat. Non seminent jocos, non serant paleas, sed verum semen quod est verbum Dei cum debita sollicitudine dispergant, & seriâ gravitate proponant. Sed verè dolendum est quod jam advenisse videamus periculosum illud tempus quod aliquando Apostolus prædixit 2. Tim. 4. v. 3. *cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur.* Ne mirum quòd populus à veritate se avertat, quæ ipsi non nisi per fabulas, aut mimice proponitur. Et quem tandem finem vel fructum expectant nisi risum, cachinnos & vanos applausus ? imo ut populus minùs ædificatus abscedat quàm à prophanis scenis ? ineptus planè esset colonus, qui loco quod agrum aratro proscinderet, nocitura evelleret, bonum semen seminaret, paleas tantùm spargeret, & tantibus tempus consumeret. An non ineptior ludicet Concionator, qui animas pretioso Christi sanguine rigatas, non nisi fabulis pascit, ludo & jocis oblectat, & Dei verbum factis sermonibus adulterat ? An non improbus

apud

non po apud omnes ovium Pastor haberetur, qui oves
 Cogiten sibi commissas in arido campo detineret, & fo-
 ris, Le lo fistulæ modulantis sono delectaret, ipsas
 dissemi subsilire faceret, sed jejunas? quam tandem ab
 vanitate hero suo mercedem expectaret, dum macilentas
 n nisi it oves sine pascuis reduceret? non secus facit spi-
 cat. No ritualis Pastor, si Pastor dici possit; & non
 d verum mercenarius.

Quis non detestetur nutricem quæ par-
 vulum non lacte aleret, sed solis osculis, &
 cantilenis demulceret?

Quis non pœnis dignum judicaret Advoca-
 tum, qui etiam amplâ promissâ mercede, cau-
 sam Pupilli susciperet; & nihil in jus produ-
 ceret, nihil scribendo adversario reponeret,
 quàm jocos & fabulas, & risum tantùm apta
 r. Ne movere commenta? Sanè multò magis repre-
 hendendi divini verbi præcones, qui rem tam
 veritat, feriam (scilicet animarum salutem) sibi com-
 inimicè missam, ex sacro suggestu tam irreverenter
 el fru. pertractant

Tandem præscribit Concilium materiam
 rudi populo proponendam, videlicet *vitia quæ*
eos declinare, & virtutes quas sectari oporteat,
ut pœnam aeternam evadere, & caelestem gloriam
consequi valeant. Frustra laborat qui non agit
 rem suam quam debet intendere. Missi sunt ad
 convertendas animas, & illas instruendas,
 primò quidem in fide, quæ ibi periclitatur;
 doceant igitur præcipuos fidei articulos, &
 maximè illos qui ab hæreticis inter quos con-
 versan-

versantur, præcipuè controvertuntur; nec ipsorum ignorantia perversionis periculum exponantur. Deinde agant de vitiis & de modis illa vitandi, & cum in illa inciderint, quomodo per Ecclesiæ Sacramenta indeliberentur; de virtutibus, de modo orandi, de penis æternis, de æterna gloria & similibus. Sublimes materias quæ ad salutem parum aut nihil conducunt, transilient. Potius catechizent, quàm prædicent; potius erudiant ignaros, quàm sublimibus conceptibus, ingenia delectent. Præcipuum studium in Sacra Scriptura impendant, illa enim panoplia est omnium virtutum & salutaris scientiæ. Hoc enim verè est prædicare verbum Dei, quod ipsi commissum est.

ARTICULUS X.

Quando pro salute animarum debeant se exponere periculo.

Pro cuius resolutione distinguenda est triplex necessitas, Extrema, videlicet Gravissima & Communis, sicut à Theologis distingui solet in materia eleemosynæ corporalis. Extrema necessitas spiritualis est, per quam nisi succurratur, proximus est in evidenti periculo æternæ damnationis; ut si puer sit inter infideles non bap-

baptizatus, aut propter pestem derelictus: aut etiam si adultus moriturus sit impœnitens, *Gravis* necessitas spiritualis est, quando existens in mortis periculo salvari quidem potest, sed difficulter, v.g. tempore pestis; posset enim sine confessione cum sola contritione justificari, sed obruto infirmitate hoc planè est difficile. *Communis* necessitas est, quam patiuntur illi qui communes peccandi occasiones incurrunt, unde facilè & per plures liberari possunt.

Distinguendum etiam est periculum, videlicet, propriæ salutis spiritualis, vitæ corporalis, amissionis bonorum temporalium, exilii aut similia.

Tandem etiam una est obligatio ex stricta iustitia, & altera ex sola charitate. Ex stricta iustitia obligatur qui ex officio tenetur, aut conductus pretio aut simili titulo. Ex charitate autem quando nullum adest strictum jus, sed est sola obligatio ex præcepto charitatis proximi, quod omnibus est datum.

His præmissis de periculo propriæ salutis spiritualis nihil dicendum est, nisi quod in nullo casu necessitatis proximi, quisquam possit illud subire, plus enim debet homo salutis propriæ curam habere, quàm alienæ. Si tamen proprium periculum parvum sit, periculum autem proximi extremum, poterit se illi exponere, recurrendo tamen ad divinum auxilium.

Prim

Prima Conclusio : Quicumque Christiane in m
debet non tantum bona temporalia, & quocumque red
cumque proprium bonum corporale, sed etiam suam
vitam ipsam postponere spirituali saluti proximi, tene
mi, quando est in extrema necessitate. Et pericul
pressè S. Th. 2. 2. q. 26. a. 5. ad 3. ubi agitur de tempo
de charitate quam quisque tenetur habere erga 2. C
proximum. *Non est, inquit, de necessitate & ad h
charitatis quod proprium corpus exponat vitam
salute proximi, nisi in casu quo tenetur eius salu
providere. Et clarius opus. de Perfect. vitate
spiritualis c. 14. Plus debet unusquisque Deum Pr.
diligere quam corpora nostra. Unde vitam corp
Missio
ralem pro salute spirituali proximorum ponere ergo si
convenit, & hoc cadit sub necessitate precepti treme
necessitatis articulo ; puta si aliquis videtur rii, q
aliquem ab infidelibus seduci, deberet se movi in nec
periculo exponere, ut eum à seductione libera in illo
ret. suam*

Et S. August. lib. de mendacio c. 6. dicit episto
Temporalem planè vitam suam pro aeterna vita
proximi non dubitabit Christianus amittere. E
hoc est conforme illi 1. Joannis 3. v. 16. In
hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam illi
animam suam pro nobis posuit, & nos debemus
pro fratribus animas ponere. Et si animam sive
vitam ; multò magis debemus postponere
amissionem, quorumcumque bonorum tempo
ralium saluti spirituali proximi.

Ex quo sequitur ad baptizandum puerum
omnino ab aliis destitutum, aut ad volentem
se

Christiani in mortis articulo convertere, instruendum; & quod si non potest, ut reducendum peccatorem alioquin in peccato suo moriturum, quicumque Missionarius teneatur, saltem ex charitatis præcepto, in periculo vitæ, & quorumcumque bonorum temporalium & commodorum exponere.

2. Conclusio. Tenentur etiam Missionarii, & adhuc magis stricti Pastores, exponere vitam & alia bona & commoda temporalia pro salute spirituali proximi, in gravi necessitate.

Pr. Major est obligatio Pastorum & aliorum Missionariorum quam sit aliorum fidelium, ergo si omnes teneantur ita succurrere in extrema necessitate, Pastores, & alii Missionarii, qui sunt quasi Pastores, tenebuntur etiam in necessitate tantum gravi. Quod fundatur in illo Joannis 10. v. 11. *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis.* Aptissimè huc facit epistola 180. S. August. de fuga in persecutione quæ ad præsens propositum est lectu dignissima, ex qua sequentia extraxi: *nisi fortè quisquam contenderit non esse ministrum impium, qui tunc subtrahit ministerium pietati necessarium, quando magis est necessarium. An non cogitamus cum ad istorum periculorum pervenitur extrema, nec est potestas ulla fugiendi, quantum in Ecclesia fieri soleat ab utroque sexu, atque, ab omni etate conversus, aliis baptismum flagitantibus, aliis reconciliationem, aliis etiam pœnitentiæ ipsius actionem, omnibus consolationem,*

tionem, & Sacramentorum confectionem (lum ad
 erogationem? ubi si ministri desint, quantu
 exitium sequatur eos qui de isto seculo vel
 regenerati exeunt, vel ligati? Quantus deniq
 gemitus omnium! & quorumdam quanta bla
 phemia de absentia ministeriorum & minist
 rum! vide quid faciat malorum temporalium
 timor, & quanta in eo sit acquisitio malorum
 aeternorum. Si autem ministri adsint, pro vir
 bus quas eis Dominus subministrat, omnib
 subvenitur, alii baptizantur, alii reconcilia
 tur, nulli Dominici corporis communionem fran
 dantur, omnes consolantur, adiscantur, exhor
 tantur, ut Deum rogent, qui potens est omnia qu
 timentur avertere, &c. Omnia applicari poss
 sunt pro tempore pestis, sed de casibus tunc
 occurrentibus specialiter loquemur toto ult
 mo tractatu.

ARTICULUS XI.

*Quinam propriè censeantur esse Mis
 sionarii.*

CUM Missionarii à mittendo seu missione
 dicantur, licet intra limites Catholico-
 rum mittantur, interdum tam sæculares Sa-
 cerdotes quàm Religiosi ad diversos pagos ad
 prædicandam pœnitentiam, & rudem popu-
 lum

ionem lum ad meliorem vitam reducendum ; Pro
 quant qua missione aliquando concedi solent plenarie
 lo vel indulgentiæ, tamen illi tantum largo modo, &
 s deniq non , prout nunc agimus, dici possunt Missio-
 anta bla narii. Sed illi dumtaxat qui mittuntur ad illa
 ministr loca in quibus hæretici dominantur , licet ipsis
 poralim Catholicis vel in magno , vel in parvo numero
 malorum sint admixti.

pro vir Quo præsupposito inquiri potest , qualis
 omnib missio requiratur ad hoc ut sic missi uti possint
 oncilian facultatibus concedi solitis strictè dictis Mis-
 ne fran sionariis Utrum sufficiat si tantum dicta loca
 , exho pertranseant sine speciali missione. Aut etiam
 nia qu quod certis temporibus vadant ad pagos hæ-
 ari pol reticorum causâ prædicandi , uti fieri consue-
 us tun tum est à diversorum ordinum Regularibus ,
 oto ult observantibus antiquas suas stationes v. g in
 Majoria Sylvæducenti , aut Marchionatu Ber-
 genensi, & similibus, Aut tandem : Utrum saltem
 illi qui in illis pagis agunt Pastores , sive sint
 sæculares sive regulares : Et in ipsorum pa-
 rentibus nihil exprimitur nisi id quod exprimi
 solet in patentibus Pastorum , in partibus Ca-
 tholicorum existentibus.

Mis- Resp. Non sufficere illac transire nisi etiam
 pro solo transitu concedantur facultates, ab il-
 lissione lis, quibus commissum est illas aliis concedere.
 nolico- Et idem dicendum puto de terminariis Reli-
 res Sa giosis, qui in dictis pagis observant annuas sta-
 gos ad tiones suas , quas ab antiquis temporibus ibi
 popu habuerunt. Isti enim non sunt verè Missiona-
 lum riis.

rii, nec habent ibi permanentem locum, aliis M
deputati nec verè missi pro propaganda fide obser
Aliter tamen loquendum est de Pastoribus fæder
ab Episcopis deputatis & verè instituta bertat
in pagis, qui veri dici debent Missionari aliquo
& consequenter frui possunt illorum bus ex
cultatibus; pro majori tamen cautela con maru
sultum est, ut illas petant ab iis, q subje
tamquam Vicarii, vel tamquam Præfec exacte
à Summo Pontifice seu S. Cong. potestate Dom
habent tales facultates aliis communicandi. occur
conso
ces fa
Missio
admin
Pœnit
extren
tamen
Pasto
ex st
Missio
Se
tuit à
tibus
lares
cultu
ab ip
resolu
cusa
mus
quæ

ARTICULUS XII.

*Vtrum omnes Missionarii sint
Pastores.*

Aliud est esse Pastorem seu Parochum
ex Officio, & aliud est habere facultate
tem ad Pastoralia administranda. Quoad pri
mum, Ecclesia in aliquibus locis & temporib
bus nullam facere solebat differentiam, sed
omnibus Missionariis permittebat indifferen
ter pro zelo suo operari, sine ulla distinctione
inter se. Et hoc propter gravissimas persecu
tiones; dum ne quidem Catholici in partibus
hæreticis tuto habitare possent, & sic non mi
nus quàm ipsi sacerdotes latebant: in illis ergo
circumstantiis nulla erat distinctio Pastorum ab
aliis

S I. DE MISSIONARIIS. 41

locum, aliis Missionariis, & ita adhuc hoc tempore
anda fide observatur in Angliâ. In partibus autem con-
Pastoribus fæderatarum Provinciarum, ubi omnimoda li-
instituta bertas datur Catholicis securè habitandi, ab
Missionariis aliquot annis institui cœperunt Pastores, qui-
orum bus ex officio incumberet curam habere ani-
utela co marum, ipsis secundùm præscriptos limites
iis, subjectarum. Sed tamen divisio illa non potuit
Præfate exactè fieri, eo modo quo fit in locis Catholicis
Potestate Dominis subjectis. Propterea tam propter
icandi, occurrentes casus necessitatis, quàm propter
consolationem Catholicorum, summi Pontifi-
ces facultatem concesserunt aliis plerisque
Missionariis, præsertim Regularibus Pastoralia
administrandi, videlicet præter Sacramenta
Pœnitentiæ & S. Eucharistiæ etiam Baptismum,
extremam Unctionem & Matrimonium. Qui
tamen non sunt propterea dicendi absolutè
Pastores, sed Pastoralia administrantes, non
ex stricto officio & justitiâ, sed ex Charitate &
Missionem.

Sed quia uti fieri solet, non omnibus po-
tuit à principio occurri dubiis seu difficulta-
tibus: Agitari satis acriter cœpit num Regu-
lares & alii Missionarii habentes præfatas fa-
cultates, in ipsarum exercitio à Pastoribus, seu
ab ipsorum consensu dependerent. Pro cujus
resolutione, re bene tam hîc, quàm Romæ dis-
cussâ. Auditis bene partibus, resolvit Sanctissi-
mus Dominus Urbanus VIII. per Bullâ suam
quæ incipit: *Salvatoris* latam pro Clero &
Reli-

Religiosis Missionariis §. 1. concedit Regibus ut simul cum sacerdotibus secularibus in sacramenta Pastoralia administrare possint, aliquâ restrictione ad casus necessitatis, dependentiâ ab illis, sed aequaliter. Et hoc tantum in ipsis civitatibus, ubi Missionarii resident, sed etiam in locis vicinis, quæ expressè in eodem §. sub finem exprimitur: *liberè in pagis vicinis, ubi major est necessitas.* Et §. 12. nullus ex secularibus sacerdotibus aliquem Regularium, neque aliquis Regularium aliquem Sacerdotum secularium in obediunt muniis Ecclesiasticis, vel administrandis Sacramentis impediatur, sed pariter mutuo amore concurrant in salutem animarum procurandam.

Quam Bullam pridem præfens Pontifex Alexander VII. quoad omnia, motu proprio confirmavit, & approbavit, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjecit, per simile Breve, seu Bullam suam datam die 20 Septemb. 1656. Et hoc, uti declarat, ad conservandam tranquillitatem, Misericordis etiam Catholicis magno est solatio, quod in tot periculis damnorum temporalium, non tantum recurrere possint ad habentem ex officio curam Pastoralem, qui aliquando latere posset, aut rudi populo non satis notus esse; sed etiam tam in civitatibus, quàm ex pagis vicinis concurrere possint pro recipiendis Sacramentis, ad omnes illos qui habent facultatem Pastoralia administrandi.

Ac proinde negari non potest quin modò
 in Missionibus confœderatarum Provincia-
 rum, aliqui sint quibus ex officio incumbit
 onus Pastorale & hi propriè dicti Pastores
 sunt. Alii autem quibus hoc propriè non in-
 incumbit, saltem ex officio, habent tamen facul-
 tatem Pastoralia administrandi. Qui in hoc
 adjutores sunt Pastorum, à sancta Sede ad hoc
 missi, ut simul pari zelo rete plenum rationa-
 bilibus piscibus ad terram salutis attrahant:
 bene cavendum tamen ne hoc rete per dis-
 cordiam rumpatur.

ARTICULUS XIII.

*Quomodo Regulares in Missionibus obligen-
 tur ad observantiam Regulae suae
 & constitutionum.*

PRO resolutione hujus quæstionis præmit-
 tere libet ea quæ S. Th. habet 2. 2. q.
 185 a. 8. ubi inquit de Episcopis: *An Reli-
 giosi qui promoventur in Episcopos, teneantur ad
 observantias regulares.* Et respondet affirma-
 tivè, quantum ad illa quæ non impediunt
 Pontificale officium, sed magis valent ad
 perfectionis custodiam; sicut est continentia,
 paupertas & alia. Et Probat: *Status religionis
 ad perfectionem pertinet, quasi quædam via
 in perfectionem tendendi: status autem Episcopalis
 ad*

Ac

C

ad

*ad perfectionem pertinet, tamquam quoddam perfectionis magisterium, & dispositio ad perfectionem. Dispositio autem non tollitur perfectione adveniente: nisi forte quantum ad id quod perfectioni repugnat; quantum autem ad id quod perfectioni congruit, magis confirmatur, sicut discipulo, cum ad magisterium pervenerit, magis congruit quod sit auditor, congruit tamen sicut quod legat & meditetur etiam magis quam antea. Sic ergo dicendum est quod si quae sint in regularibus observantiis quae non impediunt Pontificis officium, sed magis valeant ad perfectionem custodiam, sicut est continentia, paupertas & alia huiusmodi, ad haec remanet Religiosus, etiam factus Episcopus, obligatus. Quamvis ergo magis factus Missionarius? Ratio autem eadem habet videtur convincere: licet enim non sit Missionarius proprie in statu perfectionis sicut Episcopus; exercet tamen munus propter quod censetur Episcopus esse in statu perfectionis quod est magisterium seu instructio fidelium. Si igitur conducat observantia regularis tantamquam dispositio ad perfectionem status Episcopalis, non minus conducat ad perfectionem Apostolicæ missionis, ac proinde si dispositio illa non tollatur perfectione adveniente in Episcopo, multo minus tolli debet adveniente munere missionis. Et postea subdit S. Th. *Sed verò sunt in observantiis regularibus quae officio Pontificali repugnant, sicut est solitudo, silentium, & aliqua abstinencia, vel vigilia graves ex quibus**

quibus impotens corpore redderetur ad exequendum Pontificale officium, ad huiusmodi observanda non teneretur. Idem cum proportione dicendum de Missionariis, quod non teneantur ad illa statuta, quæ suam functionem impedirent, uti est gestatio vestis religiosæ & similia, aut ad difficiles functiones quæ vires nimium debilitarent; qualia essent nimix vigilix aut jejunia, & alia. Sed in hoc metiri debent labores suos & vires corporis. Qui enim parum laborant, etiam minus quàm in suis monasteriis laborarent, nescio quo titulo eximentur ab obligatione Regulæ aut Constitutionum suæ religionis.

Ad vota essentialia semper tenentur, cum etiam S. Th 2, 2, q. 88, a. 11. ad 4. ipsos Episcopos regulares non eximat. Quoad castitatem certum est; de qua supradictum art. 6. De obedientia nullum est dubium. Et quoad pauperatatem licet aliqua dicta sint etiam supra, hæc addenda sunt, manendo in eadem comparatione de Episcopis, ipsi enim si à statu religionis assumpti sint, non sunt Domini bonorum temporalium quocumque modo acceptorum, sed tantum dispensatores, quâ ratione non possunt per testamentum de illis disponere, nisi habitâ ad hoc speciali facultate Summi Pontificis. Multò ergo minus Missionarii tantò inferiores in dignitate. Imo in illis religionibus quæ habent aliquos pastoratus annexos, Pastores nullatenus fiunt Domini bonorum

quæ sibi acquirunt : debent enim quotam ob gr
 exactam rationem dare omnium receptorum mine
 & expositorum, sicut laudabiliter observatur de fa
 candido ordine Præmonstratensi : Missiona fieri
 autem Regulares non magis accipiunt don bani
 nium bonorum & eleëmofynarum quas anno
 fidelibus acquirunt , quàm Pastores regulari lus co
 Ac proinde etiam soli dispensatores sunt, ne citur
 Domini ; ita ut sub culpa proprietatis teneat aliqu
 tur de omnibus rationem exactam reddere signifi
 superiori id exigenti, nec pro libitu suo possit cum c
 coacervare, nec dare, alienare, emere aut ve in eo
 dere nisi cum dependentia à suo legitimo Si Vicar
 periore , multò minus relinquere vel per test conse
 mentum , vel sine illo aliqua amicis suis a
 aliis sine vitio proprietatis contra votum sua
 paupertatis. In vita tamen sua possunt ele
 mosynas dare pauperibus Catholicis, aut etia
 hæreticis in quantum hoc conducit ad salute
 animarum in partibus missionis : sicut habet
 in decreto Alexandri VII. de quo supra art.

ARTICULUS XIV.

*An possint à Prefecto à Missione
 revocari.*

T Ametsi S. Congregatio tam anno 1630
 quàm 1631. hoc sibi reservaverit, ni

I. DE MISSIONARIIS. 47

quotam ob graves causas, vel in casu presentis & im-
receptorum eminentis publici scandali: in quibus casibus
observatur de facta remotione voluit quantocius certior
Missionarii fieri; conformiter tamen ad Bullam Ur-
bani VIII. confirmatam ab Alexandro VII.
anno 1656. de qua supra art. 12. sufficit so-
lus consensus Vicarii Apostolici, sic enim di-
citur § 4. *Quod si Vicarius expedire judicaverit
aliquem ex Regularibus vel Patribus mutari,
significabit hoc illorum superioribus, ut avocetur,
cum causis qua eum ad hoc movent, & superiores
in eo faciles se praebeant. Si hoc ex se possit
Vicarius, idem poterit praefectus de solo Vicarii
consensu.*

IV.

ione

no 1630
erit, ni
o

C 3

TRAC-